

Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2006/07:108 Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.

I propositionen föreslås en ny lag med bestämmelser om att en utredningsmyndighet ska genomföra en utredning när ett brott har begåtts mot ett barn och barnet har avlidit i anledning av brottet eller det annars finns särskilda skäl att utreda ett barns dödsfall. I båda fallen gäller enligt förslaget att det ska finnas särskild anledning att anta att dödsfallet har samband med förhållanden som har inneburit att barnet varit i behov av skydd. En utredning får även genomföras när ett barn har avlidit utomlands, om barnet var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige. Syftet med utredningsverksamheten ska vara att ge underlag för förslag till åtgärder som förebygger att barn far illa.

I propositionen lämnas även förslag till ändringar i sekretesslagen (1980:100) och lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen och utskottet föreslår att riksdagen antar lagförslagen. Utskottet framhåller att det är angeläget att den nya lagen utvärderas samt att regeringen i lämpligt sammanhang återkommer till riksdagen med en redogörelse för utvärderingen.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2008. Vissa övergångsbestämmelser föreslås.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (v).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.	5
Propositionen	5
Utskottets ställningstagande	6
Särskilt yttrande	7
Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m. (v)	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.,
- b) lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
- c) lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:108.

Stockholm den 31 maj 2007

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Cecilia Widegren (m), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Marianne Kierkemann (m), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Jan R Andersson (m), Lennart Axelsson (s), Chatrine Pålsson Ahlgren (kd), Margareta B Kjellin (m), Catharina Bråkenhielm (s), Lars-Ivar Ericson (c), Thomas Nihlén (mp), Ann Arleklo (s), Eva Olofsson (v) och Maria Lundqvist-Brömster (fp).

Redogörelse för ärendet

Regeringen föreslår att riksdagen antar det förslag till lag om utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m. som lagts fram i proposition 2006/07:108. Vidare föreslås att riksdagen antar dels förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100), dels förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Utskottet fick den 10 maj 2007 allmän information från Barnombudsmannen om ombudsmannens verksamhet.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Jämför särskilt yttrande (v).

Propositionen

I propositionen föreslås en ny lag med bestämmelser om att en utredningsmyndighet ska genomföra en utredning när ett brott har begåtts mot ett barn och barnet har avlidit i anledning av brottet eller det annars finns särskilda skäl att utreda ett barns dödsfall. I båda fallen gäller enligt förslaget att det ska finnas särskild anledning att anta att dödsfallet har samband med förhållanden som har inneburit att barnet varit i behov av skydd. En utredning får även genomföras när ett barn har avlidit utomlands, om barnet var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige. Med barn avses i lagen personer under 18 år. Syftet med utredningsverksamheten ska vara att ge underlag för förslag till åtgärder som förebygger att barn far illa. Utredningsverksamheten ska bedrivas av den myndighet som regeringen bestämmer.

I lagen finns också en bestämmelse som innebär att polismyndigheter och åklagare i vissa fall är skyldiga att lämna underrättelser till utredningsmyndigheten samt en bestämmelse om vid vilken tidpunkt en utredning får inledas. Vidare finns en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för bl.a. sådana myndigheter och yrkesverksamma vars verksamheter berör barn.

I lagen anges att en utredning ska klarlägga samtliga förhållanden som har inneburit att det avlidna barnet har varit i behov av skydd och vilka åtgärder som har vidtagits eller kunnat vidtas för att skydda barnet. I lagen anges också att en utredning inte får genomföras på ett sådant sätt att den medför men för en brottsutredning, rättegång eller ett ärende om tillsyn.

Vidare lämnas i propositionen förslag till ändring i sekretesslagen (1980:100) som innebär att de uppgifter som kommer att hanteras av utredningsmyndigheten omfattas av sekretess. Sekretessen har utformats så att det föreligger presumtion för sekretess (s.k. omvänt skaderekvisit).

I propositionen lämnas även förslag som innebär att den behandling av personuppgifter som kommer att ske i utredningsverksamheten kommer att regleras genom lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Regeringens förslag innebär därför ändringar i sistnämnda lag.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2008. I en övergångsbestämmelse anges att vid dödsfall som inträffat före lagens ikraftträdande får utredningar inledas utan krav på underrättelse från polismyndighet eller åklagare. Vidare anges att sådana utredningar endast får avse fall där det genom en lagakraftvunnen dom konstaterats att ett brott har begåtts mot ett barn som har avlidit i anledning av brottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömning att det bör införas bestämmelser som gör det möjligt att utifrån ett helhetsperspektiv genomföra systematiska utredningar av vissa fall där barn utsatts för brott. Utskottet tillstyrker således lagförslagen. Utskottet vill vidare framhålla att det är angeläget att den nya lagen utvärderas samt att regeringen i lämpligt sammanhang återkommer till riksdagen med en redogörelse för utvärderingen.

Särskilt yttrande

Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m. (v)

Eva Olofsson (v) anför:

Jag anser, i likhet med flera remissinstanser, att det finns anledning att överväga om fler fall bör omfattas av utredningsskyldighet. Enligt min uppfattning är det angeläget att verka för en höjd kunskapsnivå även i fall där barn skadats svårt av misshandel. Ibland kan det vara tillfälligheter som avgör att en misshandel inte får dödlig utgång. Jag anser dock att den nu föreslagna lagen om utredningar avseende barn som avlidit i anledning av brott m.m. bör utvärderas innan ställning tas till om fler fall bör omfattas.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2006/07:108 Utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.,
2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
3. lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § En utredning enligt denna lag skall genomföras när

1. ett brott har begåtts mot ett barn och barnet har avlidit i anledning av brottet eller det annars finns särskilda skäl att utreda ett barns dödsfall, och

2. det finns särskild anledning att anta att dödsfallet har samband med något förhållande som har inneburit att barnet varit i behov av skydd.

En utredning enligt första stycket får även genomföras när ett barn har avlidit utomlands, om barnet var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige.

Med barn avses i denna lag personer under 18 år.

2 § Syftet med utredningsverksamheten enligt denna lag skall vara att ge underlag för förslag till åtgärder som förebygger att barn far illa.

3 § Utredningsverksamheten skall bedrivas av den myndighet som regeringen bestämmer (utredningsmyndigheten).

Underrättelseskyldighet

4 § Om en polismyndighet eller en åklagare beslutar att inte inleda eller att lägga ned en förundersökning som avser misstanke om brott som avses i 1 § första stycket 1 eller en utredning enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare som avser sådan misstanke, skall utredningsmyndigheten underrättas om beslutet.

Vad som föreskrivs i första stycket skall också vid sådan misstanke gälla andra beslut som innebär att en åklagare avslutar en förundersökning eller en utredning enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare utan att åtal eller bevistalan enligt 38 § nämnda lag väcks.

Om åklagare har väckt åtal eller bevistalan för brott som avses i 1 § första stycket 1 skall åklagaren, efter att domstolens dom eller slutliga beslut i målet har vunnit laga kraft, underrätta utredningsmyndigheten om domen eller beslutet.

Uppgiftsskyldighet

5 § Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att på utredningsmyndighetens begäran lämna de uppgifter som behövs för en utredning enligt denna lag:

1. myndigheter vars verksamhet berör barn,
2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården,
3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2,
4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn eller annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område, och
5. de myndigheter som utövar tillsyn över de verksamheter som avses i 1–4, dock inte Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen och Justitiekanslern.

Skyldigheten enligt första stycket gäller inte för sådan familjerådgivning som avses i 5 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453).

Utredningens genomförande

6 § Utredningsmyndigheten får inte inleda en utredning förrän en under rättelse enligt 4 § har kommit in till myndigheten.

Om ett dödsfall inträffat utomlands får en utredning dock inledas när det står klart att dödsfallet inte kommer att utredas av svensk brottsutredande myndighet.

7 § En utredning skall klarlägga samtliga förhållanden som har inneburit att det avlidna barnet har varit i behov av skydd och vilka åtgärder som har vidtagits eller kunnat vidtas för att skydda barnet.

8 § En utredning får inte genomföras på ett sådant sätt att den medför men för en brottsutredning, rättegång eller ett ärende om tillsyn.

Behandling av personuppgifter

9 § Bestämmelser om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt denna lag finns i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

2. Vid dödsfall som inträffat före lagens ikraftträdande får utredningar inledas utan sådan underrättelse som avses i 4 §. Sådana utredningar får endast avse fall där det genom en lagakraftvunnen dom konstaterats att ett brott har begåtts mot ett barn som har avlidit i anledning av brottet.

2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

4 §²

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men. Sekretessen gäller dock inte beslut om omhändertagande, beslut om vård utan samtycke eller beslut om sluten ungdomsvård. Utan hinder av sekretessen får uppgift lämnas till enskild som uppnått myndig ålder om förhållanden av betydelse för att denne skall få vetskap om vilka hans eller hennes biologiska föräldrar är.

Inom kommunal familjerådgivning gäller sekretess för uppgift som enskild har lämnat i förtroende eller som har inhämtats i samband med rådgivningen.

Med socialtjänst förstås verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst och den särskilda lagstiftningen om vård av unga och av missbrukare utan samtycke samt verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd eller av Statens institutionsstyrelse. Till socialtjänst räknas också verksamhet hos annan myndighet som innefattar omprövning av socialnämnds beslut eller särskild tillsyn över nämndens verksamhet *samt* verksamhet hos kommunal invandrarbyrå. Med socialtjänst jämföras ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar, ärenden om introduktionersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar, ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade, ärenden om allmän omvårdnad hos nämnd med uppgift att bedriva patientnämndsverksamhet samt verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Med socialtjänst förstås verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst och den särskilda lagstiftningen om vård av unga och av missbrukare utan samtycke samt verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd eller av Statens institutionsstyrelse. Till socialtjänst räknas också verksamhet hos annan myndighet som innefattar omprövning av socialnämnds beslut eller särskild tillsyn över nämndens verksamhet, verksamhet hos kommunal invandrarbyrå *samt verksamhet enligt lagen (2007:000) om utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.* Med socialtjänst jämföras ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar, ärenden om introduktionersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar, ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade, ärenden om allmän omvårdnad hos nämnd med uppgift att bedriva patientnämnds-

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:127.

verksamhet samt verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 23 c § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade för uppgift om enskilda personliga förhållanden. Utan hinder av sekretessen får uppgift i verksamhet som avses i 7 kap. 5 § socialtjänstlagen lämnas till socialnämnd och uppgift i verksamhet som avses i 23 c § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade lämnas till nämnd som avses i 22 § samma lag, om uppgiften behövs för handläggning av ärende eller genomförande av beslut om stödinsatser, vård eller behandling och det är av synnerlig vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretess enligt första stycket gäller inte

1. beslut i ärenden om ansvar eller behörighet för personal inom kommunal hälso- och sjukvård, eller

2. beslut i fråga om omhändertagande eller återlämnande av personakt.

Beträffande anmälan i ärende om ansvar eller behörighet för personal inom kommunal hälso- och sjukvård gäller sekretess om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider betydande men om uppgiften röjs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Härigenom föreskrivs att 2 och 7 a §§ lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med socialtjänst

1. verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst och den särskilda lagstiftningen om vård utan samtycke av unga eller av missbrukare,
2. verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd,
3. verksamhet som i övrigt bedrivs av Statens institutionsstyrelse,
4. verksamhet hos kommunal invandrarbyrå,
5. verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade,

6. handläggning av ärenden om bistånd som lämnas av socialnämnd enligt lagstiftning om mottagande av asylsökande m.fl.,

7. handläggning av ärenden om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlännigar,

8. handläggning av ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade.

8. handläggning av ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade, *och*

9. verksamhet enligt lagen (2007:000) om utredningar avseende barn som har avlidit i anledning av brott m.m.

Med socialtjänst avses även tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamhet som avses i första stycket 1–8.

Med socialtjänst avses även tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamhet som avses i första stycket 1–9.

7 a §¹

I sammanställningar av personuppgifter får det inte tas in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden.

Undantag från första stycket gäller för

1. uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten som innebär myndighetsutövning och om den bestämmelse som ett sådant beslut grundar sig på,

2. uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring,

3. tillsynsverksamhet som bedrivs av Socialstyrelsen eller länsstyrelserna, *och*

3. tillsynsverksamhet som bedrivs av Socialstyrelsen eller länsstyrelserna,

4. administration och tillsynsverksamhet som bedrivs av Statens institutionsstyrelse centralt.

4. administration och tillsynsverksamhet som bedrivs av Statens institutionsstyrelse centralt, *och*

5. verksamhet enligt lagen

¹ Senaste lydelse 2003:136.

*(2007:000) om utredningar avse-
ende barn som har avlidit i an-
ledning av brott m.m.*

Uppgift som avslöjar medlemskap i fackförening får aldrig tas in.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.